

Kokkuvõtte Raplamaa arengustrateegia 2035+ MATA 2024-2027 tegevuskavast toetatavate 2025. aastal algavate ja jätkuvate projektide kohta

Teemade valik

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (varasemalt Rahandusministeerium) on toonud Regionaalse arengu tegevuskava (RETK) seiremõõdikute tabeli (seis 10.04.2023) alusel välja, et Raplamaa jaoks on kõige kriitilisemaks (6 näitajaga) ettevõtluse arenguga seotud näitajad, kus maakondade seas ollakse kohtadel 6. kuni 14., st üldiselt kas keskmises või keskmisest halvemas positsioonis. Kõige kriitilisem on seis näitajaga „25-64-aastaste elukestvas õppes osalemine viimasel 4 nädalal, % (2021)“, mille osas ollakse maakondade seas eelviimasel kohal. Järgnevad „SKT hõivatud kohta EL27 keskmisest PPS (ostujõu) alusel, % (2020)“ – 12. koht, „eri- ja kutseharidusega täiskasvanute (25-64) osatähtsus, % (2022)“ – 10.-12. koht, „kaupade ja teenuste eksport (tuhat eurot) ettevõtte (k.a FIE-d) kohta (2022)“ – 10. koht ja „ettevõtete (20+ hõivatuga) lisandväärtus ettevõtte kohta, tuh eurot (2020)“ – 9. koht. Seis on parem ettevõtlusaktiivsust kajastava näitajaga „ettevõtete arv (v.a FIE-d) 1000 elaniku kohta (2022)“ – 6. koht. Eri- ja kutseharidusega täiskasvanute osatähtsus ning elukestvas õppes osalemise aktiivsus on teistest Eesti piirkondadest madalamad ka Kesk-Eestis tervikuna.

Mõnevõrra parem seis on RETK seirenäitajatega inimeste heaolu vaates, kus kohad varieeruvad 4-ndast 14-ndani. Kõige kriitilisem on seis näitajaga „kolmanda taseme haridusega 25-34-aastaste osatähtsus, % (2022)“ – kui Eestis keskmiselt on kolmandataseme haridusega noori täiskasvanuid 40%, siis Rapla maakonnas üksnes 23,2%. Tegemist on näitajaga, mida mõjutavad piirkonnas pakutavad töövõimalused ning on seega tihedalt seotud ettevõtluse arengu näitajatega ning sarnaselt mitmete ettevõtluse arengu näitajatega väljakutseks ka Kesk-Eestis tervikuna. Ülejäänud RETK seirenäitajate osas on Rapla maakonna inimeste heaolu näitajad pigem keskmisel või heal tasemel. Kõrgel tasemel on elukeskkonnaga rahul olevate elanike osatähtsus – 74,8%. Kesk-Eestis on võrreldes muude piirkondadega suurem ülemäärase kehakaaluga inimeste osatähtsus ning oluliselt madalam vabatahtlikus tegevuses osalemise määr. Maakonna tasandil mittemõõdetavate seirenäidikute kontekstis tuleb arvesse võtta, et Raplamaal elab 28% NUTS 3 Kesk-Eesti regiooni elanikest.

Ministeerium seisukoht oli, et Raplamaal on vajadus tegeleda keskmisest rohkem ettevõtluse vaatega, sh ettevõtetele vajalike oskustega tööjõu kättesaadavuse ning kvalifitseeritud tööjõule sobivate töökohtade küsimustega. Lähtuvalt analüüsis tuvastatud väljakutsetest, maakonnas suuremat tähelepanu vajavatest RETK juurprobleemidest ning Rapla maakonna arengustrateegiast oli ministeeriumi ettepanek Maakonna arengustrateegia tegevuskava elluviimise meetme (MATA) 2024-2027 vahendeid Rapla maakonnas kasutada eeskätt lahenduste leidmiseks majandusarengu valdkonna teemades „Mitmekesine ettevõtluskeskkond, kus toimetavad kõrget lisandväärtust tootvad ettevõtted“ ning „Enam nutikat ettevõtlust“.

Kohapealsed tasuvad töökohad on kahtlemata olulised nii inimeste eneseteostusvõimaluste kui elukvaliteedi seisukohalt, aga ka üldise majandus- ja elukeskkonna (sh rohepöörde temaatika) vaates maakonnas. Sellele viitab ka nii Raplamaa Omavalitsuste Liidu (ROL) poolt 2021 tehtud üldisem

maakonna arengu analüüs kui ka 2020 läbi viidud maakonna elanikkonna ja uuelanike küsitlused. Sama kinnitas ka 2021-2022 teostatud maakonna majandus- ja ettevõtluskeskkonna uuring.

Teisalt tõi viimati nimetatud uuring välja, et tasuvate töökohtade loomiseks ja säilitamiseks maakonnas on vajalik läbi viia mitmeid erinevaid tegevusi. Lähenemine teemale peab olema kompleksne ning piiratud avalikud vahendid tuleks suunata selliste ettevõtlust toetavate tegevuste jõustamiseks, mis on avalikule sektorile iseloomulikud ja jõukohased. Need peavad olema tegevused, mille osas ettevõtjad ootavad välist tuge. Ettevõtlusse otsest sekkumist ettevõtjad reeglina ei vaja ega soovi.

Raplamaal läbiviidud uuringute kohaselt on ettevõtjad välja toonud kolme kõige olulisema ettevõtlust soodustava tegurina: elukeskkonna investeeringud ja avalike teenuste arendamise (10%), ettevõtlusega seotud taristu arendamise (juurdepääsuteed, kommunikatsioonid, elektriühendused, internet jms) (9%) ning teede remondi ja hoolduse (9%).

Just sellele tuginedes ja maakonna elanike vajadustest lähtudes oli ROL-i – koos partneritega kõigist maakonna omavalitsustes ja teiste maakonna arengu eest seisvate partneritega – ettepanek lisada Raplamaal majandusvaldkonna kõrvale teise olulise fookusena MATA 2024-2027 toetusvahendite kasutamisel „Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused“. Avalikud teenused panustavad ettevõtluse arengusse nii otseselt kui ka kaudselt.

Dialoogis Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja Raplamaa Omavalitsuste Liidu vahel kinnitatigi MATA 2024-2027 fookusteemadena Rapla maakonnas „Mitmekesine ettevõtluskeskkond, kus toimetavad kõrget lisandväärtust tootvad ettevõtted“ ja „Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused“.

MATA tegevuskava koostamine ja projektide valik

Teemade ja projektide valik MATA ja meetme „Atraktiivne piirkondlik ettevõtlus- ja elukeskkond“ (PEEK) vaates algas Raplamaal juba 2022. aasta sügisest, mil täiendati maakonna arengustrateegia tegevuskava selliselt, et oodatavad MATA ja PEEK vahenditega seonduvad tegevused saaksid vastava märgendi. Vastav tegevuskava täiendus kiideti heaks kõigis maakonna kohalike omavalitsuste volikogudes. Järgnevalt on vastavad teemad kajastatud ka 23. jaanuari 2025 ROL Täiskogu (üldkoosolek) otsusega heaks kiidetud uues arengustrateegia tegevuskavas 2025-2028. Tegevuskavade sobimatuse tõttu MATA määruse nõuetega on koostatud tegevuskava täiendamiseks eraldi MATA vahendite kasutamise kava 2024-2027, mis täiendatud kujul kiideti heaks ROL Täiskogu (üldkoosolek) poolt jaanuaris 2025.

Maakonna arengustrateegia ja kõik selle tegevuskavad, sh MATA 2024-2027 tegevuskava on koostatud kõigi maakonna kohalike omavalitsuste ja peamiste maakondlike partnerite tihedas koostöös. MATA tegevuskava aluseks oleva Raplamaa arengustrateegia 2035+ ja tegevuskava koostamises osales sadu inimesi vallavalisustest ja vallavolikogudest, riigiasutustest, kodanikuühendustest ja erasektorist – seda kõigis erinevates teemavaldkondades. Esitatud teemad ja tegevused on, seega, maakonnas välja valitud väga laia konsensuse alusel.

MATA tegevuskava ja seal välja toodud projektideed sündisid eelnevate dokumentide täiendusena ja täpsustusena – need teemad ja tegevused on juba varasemalt kokku lepitud ja kajastatud, kuigi ehk mõnevõrra üldisemas sõnastuses. Projektideede sõelumine maakonnas toimus pika aja jooksul ja mitmete arutelude tulemusena. Lisaks kõikidele omavalitsustele osalesid aruteludes väga aktiivselt ka peamised maakondlikud partnerid: sihtasutus RAEK, kes esindab mh ka maakonna kodanikuühenduste, ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste vaadet ning Raplamaa Partnerluskogu, kes

on samuti väga laia esindusega (omavalitsused, ettevõtjad, kodanikuühendused). Sellega on täidetud ka Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi poolt dialoogi käigus püstitatud nõue kaasata teema „Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused“ projektiideede arendamise või valiku protsessi avaliku sektori kõrval ka muud olulised maakondlikud partnerid.

Käesolev kokkuvõte keskendub 2025. aastal algavatele ja jätkuvatele projektidele ega vaatle süvitsi järgnevate aastate projekte, mille juurde tullakse tagasi siis, kui selleks on kohane ajahetk. See toimub enne järgnevate projektitaotluste esitamist. Neljaks aastaks ette potentsiaalsete projektide süvendatud ülevaadet koostada ei ole mõistlik, kuna aja jooksul võivad mitmed asjaolud muutuda ning taotlemise osas peab säilima paindlikkus. Samuti selgub MATA vahendite reaalne kättesaadavus igal aastal eraldi riigieelarve menetlemise käigus, mistõttu projektide ja rahavoogude kavandamine etteulatuvalt ei ole võimalik ega vajalik. MATA 2024-2027 tegevuskavas paika pandud peamised verstapostid ja proportsioonid on praeguse teadmise järgi kavas küll säilitada, kuid detailid lisanduvad aja jooksul, kui iga uue taotlusvooru tingimused selginevad.

Fookusteema: Mitmekesine ettevõtluskeskkond, kus toimetavad kõrget lisandväärtust tootvad ettevõtted

PEEK projekti "Atraktiivne Raplamaa ettevõtluskeskkond" kaasrahastamine

Sissejuhatus

Ettevõtluskeskkonna arengut planeerib maakond toetada läbi PEEKi projekti rakendamise, mis on seotud fookusteemaga „Mitmekesine ettevõtluskeskkond, kus toimetavad kõrget lisandväärtust tootvad ettevõtted“. Tegemist on 4 miljoni euro kogumaksumusega kolmeaastase projektiga ning MATA raha kasutatakse antud projekti kaasfinantseerimiseks. Projekti sisuks on ettevõtlusalade arendamine läbi ettevõtluse mitmekesistamise ja tugiteenuste pakkumise, et muuhulgas aidata vähendada maakonna elanike tööalast sundliikumist. PATEEs olnud tegevustega planeeritakse osaliselt PEEK ja MATA toetuse abil jätkata (nt ühine turundus, noorte ettevõtlus, vähese oskustega inimeste integreerimine tööturule jne) planeerides neid tegevusi, mida saab üle maakonna pakkuda.

Ettevõtlusvaldkonna valik MATA toetuse teemana toimus mitmetel põhjustel.

Esiteks on Raplamaal süvenev arusaam selle kohta, et ettevõtlus on maakonna ja selle eri piirkondade arengus võtmetähtsusega luues inimestele võimaluse teenida sissetulekut ja teostada end tööelus kodu läheduses. Arvestades Raplamaa potentsiaali pealinna läheduses on praegune seis ettevõtluses küll olnud positiivse trendiga, kuid ikkagi selgelt alaarendatud, sest kohapealsete töökohtade vajak, võrreldes mitmete teiste Eesti piirkondadega, on väga suur. Kohapealsed tasuvad töökohad võimaldavad märgatavalt tõsta inimeste elukvaliteeti (parem sissetulek, enam aega perele ja harrastustele jne), maakonna ja piirkondade mainet ning mõjutavad positiivselt kliimaeesmärkide saavutamist (vähem sundliikumisi). Kohalikud omavalitsused tähtsustavad oma tegevuses üha enam ettevõtlusvaldkonda. Sellest vaatest lähtuvalt viidi maakonnas ka läbi majandus- ja ettevõtluskeskkonna uuring, mille järeldustele põhinevalt on teadlikult ka kavandatud konkreetseid tegevusi ettevõtlusvaldkonna edendamiseks maakonnas – seda ka läbi integreeritud ja laiahaardelise PEEK projekti elluviimise.

Teine vaatepunkt, miks MATA vahenditest on valitud toetada PEEK projekti tegevuste läbiviimist on see, et see võimaldab võimendada nimetatud tegevusi. MATA vahendite toetav roll võimaldab teha suuremaid investeeringuid maakonnas ja eri piirkondades, et tõsta ettevõtlusalade kvaliteeti ja arengupotentsiaali ning et võimestada ettevõtlusvaldkonna võrgustikutööd ja ettevõtjate arengut kogu maakonnas. Majandussurutise tingimustes on tugi väga oluline, et leevendada eelarvete väga pingelises seisus mõnevõrra kohalike omavalitsuste finantskoormust. See võimaldab teha suuremaid muudatusi ja seda ka kiiremini.

Elluviidav PEEK projekt, mida MATA vahenditest toetatakse lahendab mitmeid maakonna arengu väljakutseid ning sobitub parimal võimalikul moel olemasoleva ettevõtluskeskkonna tugisüsteemiga maakonnas. Projekti veab sihtasutus RAEK, mille tegevus on mh laia valiku ettevõtlust toetavate teenuste pakkumine kogu maakonnas, ettevõtjate vahelise võrgustikutöö toetamine ning ettevõtlusvaldkonna arengu eest seismine maakonnas. SA RAEK kuulub üle-eestilisse Maakondlike Arenduskeskuste (MAK) võrgustikku. Lisaks haarab projekt kõik ettevõtjate ühisorganisatsioonid maakonnas, kohalikud omavalitsused, kutseõppeasutused, üldhariduskoolid ja mitmed teised olulised partnerid, kel on puutumus ettevõtluskeskkonna ja ettevõtlusega.

Muuhulgas parandab PEEK projekti elluviimine olemasolevat olukorda tuleviku vaates teema „Mitmekesine ettevõtluskeskkond, kus toimetavad kõrget lisandväärtust tootvad ettevõtted“ tulemusnäitaja „Ligipääsetavuse parandamiseks arendatud ettevõtlusalade taristut ning loodud eeldused uute investeeringute toomiseks maakonda“ osas. Projektiga parandatakse oluliselt ettevõtlusalade ligipääsetavust ja kasutatavust üle terve maakonna, erinevates piirkondades. Ettevalmistatud ja paranenud ühendustega ettevõtlusalade puhul on võimalik teha paremaid väärtuspakkumised, et tuua maakonda ja selle tõmbekeskustesse uusi investeeringuid ja töökohti. Konkreetsemalt saavad uut hoogu juurde 5 erinevat ettevõtlusala olulistest asukohtades ning paljud ettevõtted, kes kindlustavad piirkondlikku tööhõivet

Olemasolev olukord ja ülevaade projekti vajalikkusest

Raplamaa majandusele on iseloomulik struktuuri mitmekesisus (ei eristu üht valdavalt sektorit), väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete suur osakaal ning ettevõtluse suhteline hajutatuse (ei ole ühte domineerivat keskust).

Rapla maakond paikneb Tallinna ja selle tagamaa (Harjumaal) vahetus naabruses. Selline asend peaks potentsiaalselt looma head eeldused ettevõtluse arenguks ja elanike arvu kasvuks maakonnas. Tegelikult aga ei ole need eeldused seni piisaval määral realiseerunud. Raplamaa majandus on endiselt väike ja maakonnas loodav SKP elaniku kohta – madal. Raplamaal toodetud SKP ühe elaniku kohta moodustas nt 2019 vaid 57,7% Eesti keskmisest, mille poolest on maakond alles 7. kohal Eestis.

Rapla maakonna tööturg on väga avatud ja maakonnas asuvate töökohtade arv – piiratud. Tervelt 40% tööga hõivatutest leiab rakendust väljaspool maakonna piire, peamiselt Tallinnas ja Harjumaal. See on võimaldanud raplamaalastel küll osa saada pealinnapiirkonna töökohtade laiemast valikust ja kõrgemast palgatasemest, kuid põhjustab suures mahus igapäevaseid sundliikumisi ja suurt ajakadu. Võrreldes nt naabri, Järvamaaga võiks Raplamaal olla vähemalt 1000 töökohta kohapeal rohkem kui on praegu.

Projekti elluviimine võimaldab tõsta elanikkonna (sh noored) ettevõtlikkust, luua ettevõtjatele paremad arengueeldused ja anda neile kindlustunnet tulevikuks ning kasvatada maakonna majanduse üldist konkurentsivõimet. Projekti lühikese kestuse (3 aastat) jooksul ei ole võimalik saavutada küll otsustavat läbimurret kõigis neis valdkondades, aga on võimalik suunata arenguid samm-sammult valitud suunas ning jätkata juba varasemalt alustatud vajalike tegevustega.

Projekti tulemusena luuakse paremad eeldused eri sektorite vaheliseks kommunikatsiooniks ja koostööks ning ettevõtjate ja ettevõtlusest huvitatute oskuste ja motivatsiooni kasvuks. Samuti parandatakse regionaalselt tasakaalustatult (mitmes eri piirkonnas) ettevõtlusalade füüsilisi tingimusi ja kuvandit. Läbi ühiste turundustegevuste väärindatakse olemasolevaid ja uusi ettevõtlusalasid ning maakonna ettevõtluskeskkonda tervikuna ja luuakse läbi kommunikatsiooni ja väärtuspakkumiste eeldused uute investeeringute toomiseks maakonda. See kõik võimaldab laiendada tasuvate töökohtade valikut kodu läheduses.

Projekti põhifookus on koostööl ja ühistel tegevustel, mis võib olla Raplamaa tugevuseks ja võimaluseks konkrentsis majanduslikult eelisareneva pealinnaregiooniga. Koos kavandatud regionaalsete investeeringutega ettevõtluspiirkondadesse võimaldab see tugevdada maakonna ettevõtluskeskkonda ja kiirendada majanduse arengut.

Projekti eesmärk ja tulemused

Kaugema eesmärgina panustab projekt sellesse, et tulevikus on Raplamaa ettevõtluskeskkond konkrentsivõimeline, olemasolevatele ettevõtetele atraktiivne, kindlustunnet sisendav ja arengut soosiv ning uutele investoritele positiivselt tuntud ja ligitõmbav. Selle tulemusena on maakonna eri piirkondades tagatud lai valik eriilmelisi tasuvaid töökohti kodu läheduses. Eri osapoolte omavaheline regulaarne kommunikatsioon ja koostöö tagavad tegevuste kooskõlastatuse, efektiivsuse ja vastastikuse võimestamise.

Projekti vahetud tulemused (muutused) kajastavad samme, mis projekti kestuse jooksul tehakse üldiste eesmärkide suunas liikumisel.

Projekti tulemuseks on ettevõtjate omavaheline tihedam suhtlus ja koostöö läbi ettevõtjate ühenduste tegevuse. Seda võimaldab ühenduste aktiivne kaasamine projekti ühistegevustesse. Samuti tekib tihedam suhtlus ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste vahel läbi regulaarsete kohtumiste ja ühiste tegevuste – seda nii projekti ühistegevuste näol kui ka konkrentsete ettevõtluspiirkondade kitsaskohtade likvideerimise käigus.

Projekti tulemuseks on osalevate ettevõtjate paranenud arenguvõimekus – teadmiste ja kogemuste lisandumine läbi õppereiside, messidel osalemise ja koolitustes-seminaride ning suurem paindlikkus töökohtade kohandamisel füüsiliselt ja sotsiaalselt vähemvõimekate töötajate tarvis.

Projekti tulemusena kasvab noorte (õpilaste) ettevõtlikkus ja huvi ettevõtluse vastu läbi koolituste ja ettevõtluskogemuse (õpilasfirmadele suunatud tegevused).

Projekti tulemusena tekib Raplamaa ettevõtluskeskkonna ja erinevate ettevõtluspiirkondade parem nähtavus läbi veebiturunduse ja teiste planeeritud turundustegevuste. Sellega kaasneb projekti kaasatud ettevõtlusalade visuaali paranemine.

Projekti tegevuste tulemusena paraneb erinevates maakonna piirkondades nelja ettevõtluspiirkonna ligipääs ja kaks ettevõtluspiirkonda saavad kvaliteetsema taristu.

Lisaks luuakse eeldused Järvakandi klaasiklastri koostööplatvormi käivitumisele.

Projekti tulemuste jätkusuutlikkus

Ettevõtjate ühenduste kaasamine projekti tihendab ettevõtjate suhtlust ja koostööd ning suhtlust omavalitsustega. Projekti käigus tekiv ühine inforuum ja suhtluskeskkond tuleb säilitada peale projekti lõppu, et tagada ettevõtluse sujuv areng. Võrgustikutegevuste jätkusuutlikkuse tagamisel on oluline roll sihtasutusel RAEK, ettevõtjate ühendustel ja omavalitsustel.

Ettevõtjate arengu- ja koostöövõimekuse kasvatamine jätkub peale projekti lõppu. SA RAEK ja ettevõtjate ühendused seisavad hea, et ettevõtjatel on ka edaspidi võimalused ühiselt omandada teadmisi ja kogemusi õppereisidel, messidel ning koolitustel. Selleks saab leida toetusvahendeid ja kaasata ka ettevõtjate vahendeid.

Vana-Vigala TTK Tööhõivekeskus jätkab tegevust peale projekti lõppu, et leida ning kohandada praktika- ja töökohti hariduslike erivajadustega noorte jaoks. Kool leiab lisavahendeid tegevuse järjepidevuse tagamiseks.

Noorte (õpilaste) ettevõtlikkuse arendamine läbi koolituste ja ettevõtluskogemuse (õpilasfirmad) jätkub maakonna koolides peale projekti lõppu. Selles on oluline roll koolidel, aga ka omavalitsustel kui koolide pidajatel. SA RAEK on nende tegevuste puhul oluliseks toetajaks ja nõustajaks. SA RAEK peab tegema tihedamat koostööd riigikoolidega (kutsekoolid), et ka seal tegevused käivitada. Tegevused jätkuvad koolide vahendite arvel, aga on võimalik SA RAEK kaudu leida ka lisatoetusi.

Projekti tulemusena tekkiv Raplamaa ettevõtluskeskkonna ja erinevate ettevõtluspiirkondade parem nähtavus läbi turundustegevuste jätkub peale projekt lõppu. Uuenenud ja täienenud veebiportaali (investinraplamaa.com) tegevust suunab SA RAEK, kes koos omavalitsuste ja ettevõtjatega vastutab selle eest, et teave on asja- ja ajakohane ning hästi ja atraktiivselt esitatud.

Paremini ligipääsetavate ja kvaliteetsema taristuga varustatud ettevõtlusaladel on loodud eeldused olemasolevate ettevõtete laienemiseks ja uuteks investeeringuteks.

Need on projekti jätkutegevusteks, mille teostamine ilma projekti ellu viimata oleks raskendatud. Oluline on nii alade arendajate (sh omavalitsused) kui ühiste turunduskanalite (SA RAEK vedamisel) roll investeeringute edasisel suunamisel.

Jätkutegevusteks on ka projekti käigus kavandatud ettevõtlusalade visuaali (viidad, infotahvlid) väljaehitamine. Selles on roll nii ettevõtjatel kui kohalikel omavalitsustel.

Järvakandi klaasiklastri demo- ja koostöökeskuse väljaarendamine loob eeldused mitmeteks jätkutegevusteks, sh klaasitööstusega seonduvate ettevõtete omavahelise klastrilaadse koostöö tihenemiseks ja loomemajanduse laienemiseks. Samuti aitab see kaasa edasistele investeeringutele Järvakandi ettevõtlusalal laiemalt. Jätkutegevustes on oluline roll ettevõtjatel ja Kehtna vallal ning toetav roll keskuse töötajatel.

Projekti käigus rekonstrueeritav ja rajatav taristu on avalikuks kasutamiseks kõikidele, kuuludes omavalitsuse bilanssi, kes neid ka edaspidi hooldab. Objektide avalik kasutus säilib ka peale projekti lõppu.

Projekti eeltingimused

Eeltingimusena on kõikide asjakohaste osapoolte koostöös koostatud „Raplamaa arengustrateegia 2035+“, mille on heaks kiitnud Kehtna Vallavolikogu 23.03.2023 määrusega nr 24, Kohila Vallavolikogu 30.03.2023 määrusega nr 5, Märjamaa Vallavolikogu 21.03.2023 määrusega nr 39 ja Rapla Vallavolikogu 30.03.2023 määrusega nr 11. Maakonna arengustrateegia kehtib alates 01.04.2023.

Strateegiale on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 29 lõikes 1 nimetatud tingimustele vastavuse kohta andnud positiivse hinnangu Rahandusministeerium, milline oli meetme rakendusasutuseks.

Raplamaa arengustrateegia on leitav veebis aadressil:

https://rol.raplamaa.ee/wpcontent/uploads/2023/02/Raplamaa-arengustrateegia-2035_230220.pdf.
(projekti fookusega haakuvad kõige enam lk 120-135)

Projekti mõju maakonna arengustrateegia eesmärkide täitmisele

Projekt panustab otseselt maakonna arengustrateegia strateegilistesse eesmärkidesse 7 ja 8: mitmekesine ettevõtluskeskkond, kus toimetavad kõrget lisandväärtust tootvad ettevõtted (põhisuund: luua Raplamaal atraktiivne ettevõtluskeskkond, kus saaksid tegutseda ja areneda väga mitmete valdkondade ettevõtted, millel on hea ekspordivõimekus ja kus luuakse kõrget lisandväärtust) (strateegias lk 120-128) ja enam nutikat ettevõtlust (põhisuund: muuta maakonnas olevad töökohad senisest nutikamaks ja väärtuslikumaks ning tuua Raplamaale sisse uusi teadmisi ja uusi tegijaid nutikates majandusharudes) (lk 129-135). Osaliselt panustab projekt strateegilisse eesmärki 23: Raplamaa on eristuv, tuntud ja hea mainega (põhisuund: kujundada Raplamaale positiivselt eristuv kuvand, mis oleks atraktiivne investoritele, elanikele ja külalistele) (strateegias lk 223-226).

Maakonna arengustrateegia põhjal saab välja tuua mitmed ettevõtlusvaldkonna kitsaskohad, mille ületamiseks panustatakse projektiga tervikuna ja läbi projekti erinevate tegevuste.

Raplamaa on Eesti majanduses alaesindatud ja maakonna majanduse maht on suhteliselt väike. Ettevõtlus maakonnas on tervikuna pigem väheinnovatiivne, kuigi on mitmeid positiivseid erandeid. See mõjutab otseselt tootlikkust ja kasumlikkust.

Järgmisele tasandile jõudmiseks peab maakonnas toimuma nihe nutikama ettevõtluse suunas. Projekti tegevused muudavad atraktiivsemaks nii maakonna ettevõtluskeskkonna tervikuna (turundus ja kommunikatsioon) kui ka piirkondlikud ettevõtlusalad (arendused), mis võib ligi tõmmata uut, nutikamat ettevõtlust ja anda kindlustunnet olemasolevatele ettevõtetele oma tegevust edasi arendada ning luua ja säilitada kõrge lisandväärtusega töökohti.

Tallinn avaldab Raplamaa majandusele olulist mõju. Harjumaa tõmbab ligi ettevõtjaid, investeeringud, spetsialiste ning sellega on raske võistelda. Kuigi olukord maakonnas on paranenud, on see endiselt keeruline – raske on leida investoreid ning ka nt ettevõtluspiirkondade väljaarendamine on raskendatud.

Raplamaa tööturg on Eesti vaates eriline, olles Tallinna läheduse tõttu vähem maakondlik ja enam avatud. Raplamaal töötab alla 60% hõivatutest, ülejäänud töötavad väljaspool, peamiselt pealinnaregioonis. Kuna maakonnas on viimase 20 aasta jooksul mitmete reformide tagajärjel avaliku sektori osakaal tööhõives pidevalt aeglaselt kahanenud, siis on võimalik uusi töökohti ja valikuvõimalusi tööturul luua peamiselt erasektoris.

Nende kitsaskohtade lahendamisse panustavad projekti tegevused – eeskätt läbi regionaalselt tasakaalustatult paigutatud toetavate investeeringutega ettevõtluspiirkondade ligipääsudesse ja taristusse. See aitab ületada turutõrget ning luua eeldused olevatele ettevõtjatele laienemiseks ja uutele ettevõtjatele maakonda tulekuks. Seeläbi saab säilitada ja juurde luua töökohti, laiendada Raplamaalaste valikuvõimalusi kodulähedaste töökohtade osas ja vähendada igapäevaste sundliikumiste vajadust.

Raplamaa majanduse eripära on mitmekesine (väike)ettevõtlus. Maakonnas ei ole ühte domineerivat majandusharu ega tegevusvaldkonda. Majanduse stabiilsuse seisukohalt võib seda pidada tugevuseks ja sama suunda järgitakse ka tulevikus.

Samas on piirkonnaspetsiifilisi eelisarendatavaid ettevõtlusvaldkondi, nt klaasitööstus Järvakandis, kus olemasolevad konkurentsieelised tuleb paremini ära kasutada ja teha arengus järgmine samm.

Projekti elluviimises osalevad kõik Raplamaa kohalikud omavalitsused, mis edendab dialoogi avaliku sektori ja ettevõtjate vahel ning suurendab omavalitsuste võimekust suunata ettevõtluse arengut, millega seni on ebapiisavalt tegeletud.

Projekti tegevused (turundustegevused, koolitused, toetavad teenused jne) hõlmavad kogu maakonda. Ettevõtluskeskkonna arengut toetavad investeeringud teostatakse kõigis piirkondades. Projekt soodustab sektorite vahelist koostööd – avalik sektor, ettevõtjad, haridusasutused jt. Projekti tulemuste mõju on maakondlik, sest parandatakse ettevõtluse arengutingimusi kõigis neljas vallas ehk kogu maakonnas.

Projekti integreeritus

Projekti ettevalmistamise, elluviimise ja järeltegevustesse on kaasatud erinevad ettevõtlusvaldkonna arengusse panustavad sektorid.

Avaliku sektori osas on esindatud riik läbi Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli ning kohalik omavalitsus läbi kõigi Raplamaa valdade osaluse. Kõik nimetatud on projektis kaasatud partneritena. Kaasatud organisatsioonina on haaratud ka Eesti Töötukassa.

Erasektor on esindatud läbi erinevate ettevõtete, kes toimetavad projekti tegevustest otseselt mõjutatud erinevates ettevõtluspiirkondades Raplas, Märjamaal, Kohilas ja Järvakandis. Samuti on haaratud projekti tegevustesse teised ettevõtjad läbi ühiste koolitus- ja turundustegevuste.

Lisaks on partnerite või kaasatud organisatsioonidena projekti ettevalmistamise ja elluviimise haaratud mittetulundussektor, nt Raplamaa Omavalitsuste Liit, MTÜ Raplamaa Partnerluskogu ja erinevad ettevõtjate organisatsioonid.

Projekti tegevused haaravad erinevaid territooriume maakonnas – Kehtna vald, Kohila vald, Märjamaa vald ja Rapla vald (kõik maakonna kohalikud omavalitsused).

Kõik vallad on kaasatud nii projekti ühistegevuste raames kui ka toetavate investeeringute osas.

Projekti tegevused puudutavad väga mitmeid sidusrühmi – ettevõtjad, avalik sektor, haridusasutused, õpilased. Samuti erinevaid sektoreid – ettevõtlus, turism, haridus, kohaturundus.

Projekti ettevalmistavatesse tegevustesse on kaasatud mitmed ettevõtjad ja ettevõtjate organisatsioonide, samuti osalevad nad projekti tegevuste elluviimises.

Ettevõtjad on projektis kasusaajad läbi koolituste, õppereiside, turundustegevuste, ettevõtluspiirkondade ligipääsude ja taristu rajamise. Paljud ettevõtjad panustavad ka rahaliselt projekti tegevustesse.

Projekti tegevuste valiku põhjendatus: Projekti tegevused koosnevad ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime kasvuks vajalikest arendustegevustest ja toetavatest investeeringutest. Tegevuste valikul on lähtutud mitmete uuringute (sh Rapla maakonna majandus- ja ettevõtluskeskkonna ning arengueelduste ja –võimaluste analüüs (ettevõtluse uuring)) tulemustest ja varasema aastatepikkuse töö (eriti PATEE meetme) kogemustest.

Ettevõtlusalade võtmeisikute (sh KOV) omavahelise kommunikatsiooni, koostöö ja arengu edendamiseks on valitud erinevad koolitused, ümarlauad ja õppereisid.

Tegevused tõstavad sihtgrupi teadlikkust, annavad teadmisi omavahel läviva info- ja suhtlusvõrgustiku kujundamiseks. Selliseid tegevusi on katsetatud varem ja kogemus kinnitab nende asjakohasust – varem passiivsed KOV-d on jõudnud edukate pakkumuste läbiviimiseni ettevõtlusaladel. Ootus suhtluseks ja koostöökis KOV-de ja ettevõtjate vahel tuleb välja ka ettevõtluse uuringust ning maakonna uuselanike küsitlusest.

Lisandväärtuse kasvatamiseks ja teadusmahukuse suurendamiseks panustatakse ettevõtjate arengusse läbi erinevate arenguprogrammide, koolituste, seminaride, ümarlaudade, õppereiside ja messidel osalemise. Osalejad saavad uusi temaatilisi teadmisi, ülevaate parimatest praktikatest ja nende rakendamisest ning vajalikke kontakte. Tegevused on saanud hea tagasiside eelnevate projektide (nt PATEE) käigus. Kavas on anda ettevõtjatele võimalus kasutada nõustamisosakuid kolmikpöörde (rohepöörde, digipöörde, innovatsioon) valdkonnas, et tuua sisse vajalikku ekspertabi.

Ettevõtluskeskkonna ja ettevõtlusalade võimaluste turundamine toimub suuresti veebis, aga ka nt üleriigilistes erialastes meediakanalites. Veebikanalina kasutatakse olemasolevat (haldab SA RAEK) www.investinraplamaa.com portaali. Portaal vajab põhjalikku tehnilist uuendust ja info kaasajastamist sh digilipipäasetavuse tekitamine. Projekti käigus tegeletakse ka ettevõtlusalade visuaalse küljega – kavandatakse viidad, infotahvlid jm vajalik. Need tegevused on otseselt seotud konkreetsete ettevõtlusalade parendamisega, sest aitavad kaasa loodavate kaasaegsete „toodete“ kujundamisele ja müügile. Turundamine on siiski laiem kui vaid osalevad ettevõtlusalad.

Ettevõtlikkuse arendamine toimub läbi koolide majandusõpetajate koolituste, nõustamise ja õppereiside ning õpilasfirmade laatadel ja kogemusreisidel osalemise.

Varasem kogemus ütleb, et need tegevused toetavad ja innustavad õpetajaid ning annavad noortele hea praktilise ettevõtluskogemuse.

Hariduslike erivajadustega (HEV) noorte tööellu kaasamine on spetsiifiline valdkond, kus tagab edu ettevõtjate nõustamine töökohtade kohandamisel ning HEV noortega suhtlemine ja nõustamine töökohta valikul. Osapoolte teadlikkuse tõstmisel on efektiivsed seminarid, ümarlauad, õppereisid koos praktiliste tegevustega ja otsesuhtlus võrgustikus.

Projekti põhifookust (ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmine) täiendavad investeeringud. Projektis ei ehitata välja uusi ettevõtlusalasid, vaid aidatakse kaasa olemasolevate väärtuse kasvule läbi ligipääsude ja taristu parandamise.

Ettevõtlusalad on maakonna strateegiliselt olulistest ettevõtluse tõmbekeskustes (Rapla, Kohila, Märjamaa, Järvakandi) ja nende tootearendus toetab ettevõtluskeskkonna terviklikku arengut. Ettevõtluse uuringus tuleb ühe kitsaskohana välja, et investoritele sobivaid reaalseid tooteid (ettevõtluskruunid) maakonnas sisuliselt ei ole. Uuring ning ettevõtjate ja uuselanike küsitlused toovad välja peamise ootuse – toetada teede ja taristu arendamist, et luua eeldused ettevõtete laienemiseks ja uute investeeringute tulemiseks. Ettevõtlusaladel luuakse valmisolek esimeste kruntide kasutuselevõtuks mõne kuu jooksul.

Järvakandi klaasikeskuse kui spetsiifilise demo- ja koostöökeskuse väljaehitamine paneb aluse klastrilaadse koostöö kujunemisele piirkonnas. Ettevõtluse uuring soovib toetada maakonna ettevõtlust toetavate võtmeobjektide väljaarendamist, milleks on ka klaasiklaster. Keskuse kohta on koostatud eraldi uuring.

Projekti sihtrühm ja mõjuulatus

Käesolevas projekti raames pööratakse olulist tähelepanu Raplamaa tegutsevatele ettevõtetele ja nende teadlikkuse tõstmisele ning koostöö suurendamisele. Pealinna lähedus loob eeldusi ettevõtete arenguks, kuid vajaka jääb võimalustest uusi teadmisi ammutada ning kohalikke koostööpartnereid leida. Projektitegevuste käigus neid võimalusi oluliselt parandatakse. Raplamaal on ca 3000 ettevõtet, millest aktiivseid umbes pooled. Neid kaasatakse läbi sotsiaalmeedia, uudiskirjade (RAEK ettevõtjate uudiskirja listis ca 1300 kontakti, eraldi veel valdkondlikud), otsesuhtluse, läbi ettevõtjate ühingute jne.

Raplamaa eristub teistest maakondadest aktiivsete ettevõtjate ühingute poolest. Maakonnas toimetavad Raplamaa Ettevõtjate Ühing, Märjamaa Ettevõtjate Piirkondlik Ühendus, MTÜ Ettevõtlikud Naised Raplamaal, MTÜ Raplamaa Turism, Rabav Raplamaa MTÜ, Rapla Rotary Klubi, JCI Rapla. Kokku tegutseb nendes ca 230 liiget. Projektitegevuste raames võimestatakse nende omavahelist koostööd ja korraldatakse koolitusi, seminare, õppereise.

Teadlike ja tegusate ettevõtjate kujunemine algab juba maast madalast. Projektitegevustesse kaasatakse maakonna kõik kolm gümnaasiumi, kaks kutsekooli, samuti põhikoolid ja ka lasteaiad, kuhu ettevõtlikkuse edendamise tegevused jõudnud on. RAEK-il on olemas kontaktvõrgustik ja erinevad listid koolidega ühenduse hoidmiseks. Tegevusi viiakse ellu vähemalt 20s haridusasutuses.

Vana-Vigala Tehnika ja Teeninduskool keskendub muuhulgas hariduslike erivajadustega (HEV) noorte õpetamisele ja läbi Vana-Vigala Tööhõivekeskuse tegevuste õpilaste suunamisele praktikale ning tööturule. Kuna HEV õpilaste kaasamine tööhõivesse on jätkuvalt raskendatud seoses vähese teadlikkusega antud teemast, siis vajavad nii tööandjad kui spetsialistid vastavasisulisi tegevusi. Projekti raames kaasatakse tööandjaid lisaks Raplamaalt ka naabermaakondadest HarjuPärnu- ja Läänemaalt, samuti kohalikke omavalitsusi jt. asutusi ning organisatsioone. Koolil on pidevalt täienev kontaktvõrgustik ettevõtjatest ja organisatsioonidest, keda pidevalt kaasatakse.

Olulise sihtrühma projektis moodustavad Raplamaa neli omavalitsust, kes on kaasatud nii maakonna ettevõtluskeskkonna ühisturunduse tegevustesse kui tööstusalade investeringute elluviimisse. Kohalike omavalitsuse peamine tegevussuund on avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine. Antud projekti raames suudetakse panustada ka ettevõtluskeskkonna atraktiivsemaks muutmisele. Projekti eesmärkide täitumisel on piirkonnas oluliselt rohkem parema ligipääsetavuse ja vähemalt 6 kuu jooksul kasutusele võetavaid ettevõtlusalasi, paraneb visuaal ja lisandub töökohti.

Raplamaal on aegade jooksul välja kujunenud mitmed ettevõtlusalad (sh. munitsipaal- ja eraomanduses olevad), mille parendamine mõjutab oluliselt maakonna ettevõtluskeskkonda. Käesolevas projektis on kaasatud Rapla Haigru ettevõtlusala, Rebastemäe Äripargi, Märjamaa Metsanurga ettevõtluspiirkonna ja Kohila tööstusala mõjualas olevad ettevõtjad. Järvakandi klaasikeskuse kui spetsiifilise demo- ja koostöökeskuse väljaehitamisel laieneb sihtrühm vähemalt neljale ettevõttele, kes otseselt klaasi tootmise, sorteerimise, liiva pesu või klaasipurust klaasvahtkillustiku tootmisega tegelevad. Projektitegevuste käigus luuakse alus klaasiklastri loomisele.

Fookusteema: Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused

Sissejuhatus

Raplamaa Omavalitsuste Liit (MARO) tegi ettepaneku kinnitada teiseks fookusteemaks maakonnas „Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused“. Vastavalt maakonna arengustrateegiale hõlmab see eelkõige kultuuri-, spordi-, vabaaja-, sotsiaal- ja terviseteenuste arendamist. Tegelikult on avalikke teenuseid märksa enam, sh nt haridus ja turvalisus, aga Raplamaa arengustrateegia 2035+ teemade jaotuse kohaselt käsitletakse selle nimetuse all just eelpool nimetatuid.

Lahendused avalike teenuste valdkonnas ei ole vaid asi iseeneses – selles valdkonnas tehtav toetab ka nt ettevõtlust – nimelt on maakonnas läbi viidud uuringute tulemusena selgunud ettevõtjate ootused, millest üheks oluliseks on avalike teenuste ja elukeskkonna arendamine. MATA raha teemale „Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused“ suunates soovib Rapla maakond panustada elukeskkonna arendamisse ja elanike heaolu tõstmisse ning seista vastu elanikkonna kahanemise trendile, mis on iseloomulik suurele osale Eesti piirkondadest. Raplamaa rahvastiku arv on küll keskmisest stabiilsem, kuid surve on ka siin. Samuti oli maakonnas teema valiku põhjuseks vajadus tulla paremini toime eakate ja erivajadustega inimeste sihtrühma osakaalu kasvuga elanikkonnas, mis toimub nii maakonnas kui Eestis tervikuna.

Uuringud näitavad, et kuigi mitmete avalike teenuste puhul on maakonnas täheldatavad positiivsed nihked, on surve teenuste kättesaadavusele endiselt tajutat. Kõige suurema surve all on väikesed lähikeskused, kus mitmed avalikud- ja erateenused, mis Raplamaa maakonnaplaneeringus soovitatavana välja toodud on viimaste aastate jooksul suletud. Osaliselt on tekkinud mobiilsed- ja kaugteenused nende asendajatena, kuid selline asendus ei ole tihti piisav. Isegi suuremates keskustes, sh nt Rapla linnas on mitmeid tavapäraselt kättesaadavaid teenuseid – nt pank, sideteenused – suletud.

Rapla maakonna avalike- ja erateenuste uuringust selgub ka, et paljude teenuste osas on vajadus oluliste investeeringute tegemiseks, et tagada teenuse kvaliteeti. Uuringu raames läbi viidud hoonete seisundi kaardistuse tulemused näitavad nt, et KOV asukohastatud põhiteenuste (haridus, kultuur, sport) taristust 3% on halvas seisus ja 31% rahuldavas seisus. Nendel mõlemal juhul on vajalikud lisainvesteeringud – sellest kiiremas korras oleks vajalik panustada maakonnas 6 miljonit eurot (halvas seisukorras taristu) ja lähema 8 aasta jooksul veel 75 miljonit eurot (rahuldavas seisus taristu). Maakonna valdade eelarvete võimalusi vaadates kuluks selleks keskmiselt vähemalt 19 aastat, mis ei ole rahuldav. Spordiobjektide osas on viimastel aastatel olnud teatavaid edusamme (sh osaliselt tänu MATA programmi toele), kuid mõned teised valdkonnad on vähem arendatud. Seega on teenuste võrgustike (tegevuskohtade, ruumiprogrammide) optimeerimise üldine vajadus maakonnas olemas, seda tulenevalt ülesandest tagada teenuskvaliteedi nimel vähemalt head tegevustingimused igas teenuse osutamise tegevuskohas.

Kokkuvõttes vastavad teenuste paiknemise terviklikud ruumilised mustrid Raplamaal valdavas ulatuses teenuskeskuste hierarhilise mudeli loogikale. Maakondliku ja piirkonnakeskuste tasandil on Raplamaa teenuskeskuste võrgustik tugev ja loogiline ning kattub suurel määral ka haldus-territoriaalse jaotusega – Rapla maakonnakeskusena ning Kohila ja Märjamaa piirkondlike keskustena. Üks võimalusi avalikke teenuseid kvaliteetselt pakkuda ongi nende koondamine teatavatesse asustuse ja liikuvuse sõlmpunktidesse, kus parem ligipääs ja suurem klientuur võimaldab avalikke teenuseid osutada optimaalsemalt.

Teine võimalus parandada avalikke teenuseid on neid osutada komplekssemalt, koondades kokku eri tüüpi teenuseid – eriti selliseid, kus on võimalik vastastikune täiendavus ja integreerimine. Samuti on teenuste puhul suhteliselt hõreda asustusega maakondades (nagu ka Raplamaa) optimaalne leida võimalused tegutseda koostöös ja võrgustikupõhiselt.

2025. aastal MATA vahenditest toetatavad avalike teenuste projektid on just sellise suunitlusega. Nende puhul on tegemist mudelitega, mida saab süvendada ja mida saab ka skaleerida. Sellega pakuvad need võimaluse lahendada ka valdkonna ees seisvaid väljakutseid laiemalt, kogu maakonda silmas pidades.

Valikus olevate projektide elluviimine parandab olemasolevat olukorda tuleviku vaates teema „Kättesaadavad ja kvaliteetsed avalikud teenused“ tulemusnäitaja „Käivitatud on uued ja uuendatud avalikud teenused erinevate sihtrühmade (sh enam haavatavad sihtrühmad nagu nt erivajadusega inimesed, eakad inimesed) paremaks teenindamiseks“ osas. Projektidega käivitatakse ja kindlustatakse uusi teenuseid, uuendatakse olemasolevaid ja mitmekesistatakse võimalusi. Arendatavad teenused on ühest küljest suunatud enam haavatavate sihtrühmade (eakad, erivajadustega inimesed) rehabilitatsioonile ja lõimimisele ühiskonda. Teisalt antakse hoogu uudsetele võrgustikulaadsetele koostööformaatile, millest lõikavad kasu paljud erinevate tasandite ja alamvaldkondade osapooled. Samuti mitmekesistatakse erinevatele vanusegruppidele mõeldud teenuseid ja tõstetakse nende kvaliteeti suurendades sotsiaalset kaasatust, koostööd ja ühtekuuluvustunnet.

Kohila Tegevus- ja teraapiakeskus

Kohila Tegevus- ja teraapiakeskus pakub praegu mitmeid sotsiaalteenuseid psüühilise erivajadusega (sh intellektipuudega) ja füüsilise puudega inimestele ning eakatele. Sihtrühmade vanuse skaala on lastest kuni eakateni.

Sotsiaalteenused, mida pakutakse käesoleval hetkel:

1. Sotsiaalne rehabilitatsioon on mõeldud puudega või piiratud töövõimega inimese toetamiseks igapäeva eluga toimetulekul. Teenuse eesmärk on toetada inimest elukaare igas osas kus tekib vajadus toimetulekut parandada. Lapseeas toetab rehabilitatsioon lapse arengut ja annab võimaluse olla lapsel võimalikult iseseisv igapäeva tegevustes. Noorukieas on abi vajadus kutse valikul, oluliseks muutub iseseisvumine ja sotsiaalne suhtlemine. Täiskasvanu eas on tähtis väärkas tööelu ning kaasatus ühiskonda. Teenused: rehabilitatsiooniteenus vajaduse hindamine ja -planeerimine; rehabilitatsiooniplaani täitmise juhendamine; rehabilitatsiooniplaani täiendamine ja tulemuste hindamine; tegevusterapeudi teenus; sotsiaaltöötaja teenus; kogemusnõustaja teenus; eripedagoogi teenus; psühholoogi teenus; loovteraapia teenus; füsioterapia; logopeedi teenus.

2. Töölase rehabilitatsiooni võivad saada tööealised inimesed, kes on tööturul aktiivsed - töötavad, õpivad või on töötuna arvele võetud. Töölase rehabilitatsioon on isiku tööeluks ettevalmistamiseks, tööle asumiseks või töötamise jätkamiseks osutatav tööturuteenus, mis seisneb sotsiaalhoolekande seaduse § 57 alusel kehtestatud rehabiliteerivates tegevustes. Teenus on mõeldud inimestele, kellel on puude või haiguse tõttu mitmeid takistusi ja kes vajavad seetõttu tööle asumiseks või töötamise jätkamiseks erinevate spetsialistide ehk rehabilitatsioonimeeskonna abi. Teenused: vajaduse hindamine, tegevusplaani koostamine, eesmärkide seadmine; tegevusterapia; füsioterapia; psühholoog; sotsiaaltöötaja; kogemusnõustamine; eripedagoogiline abi; loovteraapia; logopeed.

3. Isikukeskse erihoolekande teenusmudeli (ISTE) eesmärk on katsetada psüühilise erivajadusega inimeste abistamisel teenuskomponentidel põhinevat lähenemist ja testida korralduskeemi, kus

psüühilise erivajadusega inimeste teenuste korraldaja rollis on kohalik omavalitsus. Sisuliselt on erihoolekande ja rehabilitatsiooniteenuste tegevused jagatud teenuskomponentideks, millest kombineeritakse abivajavale inimesele ja tema perele sobiv teenuspakett. See võimaldab teenust osutada paindlikumalt, kasutajasõbralikumalt ja kaasavamalt. Teenused: teenuse planeerimine ja plaani elluviimise tegemine; välise spetsialisti konsultatsioon teenuse planeerimiseks; personaalne toetamine erinevates eluvaldkondades; psühholoogiline nõustamine ja psühhoteraapia perele; pere nõustamine ja koolitus; kogemusnõustamine perele; sotsiaalsete suhete toetamine; intervallhoid; taastumise ja haigusega toimetuleku toetamine; vaimse ja motoorse võimekuse arendamine ja säilitamine; psühholoogiline nõustamine ja psühhoteraapia; kogemusnõustamine; riski - ja probleemse käitumise juhtimine; füüsilise tervise alane nõustamine ja toetus; füüsilise aktiivsuse toetamine; teraapiad füüsilise tervise toetamiseks; liikumine eluruumides; liikumine väljaspool eluruumi; töötamise toetamine; töö- või rakendustegevuse toetamine spetsiaalselt kohandatud keskkonnas; õppimise toetamine; rakendus kogukonnas; vaba aja ja huvitegevuse toetamine; toetus elukoha vahetusel; igapäevaelu toetamine; ettevalmistus iseseisvumiseks.

4. Igapäevaelu toetamise teenuse eesmärk on inimese parim võimalik iseseisev toimetulek ja areng psühhosotsiaalse toimetuleku toetamise, igapäevaelu toimetulekuoskuste ja tööoskuste kujundamise ning inimese lähedaste ja temaga koos elavate inimeste nõustamise kaudu. Selle raames õpetatakse igapäevaelu oskuseid, toetatakse tegevusvõime arendamist ja säilitamist, pakutakse huvitavaid ja arendavaid tegevusi ning võimalust osaleda erinevates töötubades (käsitöö, puutöö, kangastelgedel kudumine, saviring, eripedagoogiline õppetegevus, õppekõõgis osalemine, töö pesumajas jne).

5. Töötamise toetamise teenus on mõeldud psüühikahäirega täisealisele, kes vajab töö leidmiseks ning töötamise ajal pidevalt toetust ja juhendamist. Teenuse eesmärk on juhendada ja nõustada inimest tema võimetele vastava sobiva töö otsimise ja töötamise ajal.

6. Pikaajalise kaitstud töö teenust pakutakse selle jaoks spetsiaalselt loodud töökohtades sobivas keskkonnas teenusepakkuja juures või kohandatud töökeskkonnas avatud tööturul, kus on tagatud kliendile vajalikul määral töötamisel juhendamist. Töökoht võib asuda nii kaitstud töötamise teenusepakkuja poolt loodud töötubades kui ka tööandja juures spetsiaalselt loodud töötubades või inimese vajadustest lähtuvalt kohandatud töökohtal.

Pea kõikide teenuste puhul on sihtrühmaks erinevate Raplamaa omavalitsuste inimesed ja ka inimesed väljastpoolt maakonda.

Projekti raames on kavas mh välja arendada nn "teraapiakõõk", kus saavad tegevustes osaleda ISTE, rehabilitatsiooniteenuse jt teenuste kliendid. Planeeritud on kõõki luua psüühilise erivajadusega inimestele kohandatud ja juhendatud töökeskkond, kus nad saavad kohvikulaadses keskkonnas õppida uusi oskusi ja töötada. Samuti on planeeritud kõõgis osutada teraapia- ja õppetegevusi, mis aitavad erinevatel sihtrühmadel toime tulla igapäevaeluga, nt söögitegemise õpetamine, toidu eelarve koostamine jm. Kõõgis pakutavad tegevusteraapia tegevused aitavad ka sihtrühmal arendada ja säilitada oma oskusi ning kõõgis toimuvad tegevused aitavad sihtrühmal nende seatud tegevuskavade eesmärke täita.

Planeeritud on alustada koolitustegevusega, mis aitaks sotsiaalvaldkonnas töötavatel inimestel paremini toime tulla erihoolekande klientidega jt sotsiaalhoolekande klientidega. Koolitustegevusega panustatakse üle-eestilisse sotsiaalvaldkonna arengusse.

Tegevus- ja teraapiakeskuse laiendamise kaudu saab erinevate teenuste mahtu suurendada ja kvaliteeti parandada. Sellega kujuneb piirkonnas välja terviklik ja toimiv hoolekandesüsteem, mis tagab erinevate elanike rühmade toimetuleku lähtudes nende abivajadusest ning teenuste ühtlase

kättesaadavuse kõikidele abivajajatele kogu Raplamaa territooriumil. Eesmärgiks on kujundada maakondlik teenuse keskus, kus teenuste kättesaadavus tagatakse säästlikul viisil. Teenuse koondumine võimaldab kasutada erinevaid uuenduslikke lahendusi. Projektiga täidetakse Raplamaa arengustrateegia ja Kohila valla arengukava eesmärgi, aidates kaasa puuetega inimeste sotsiaalsele heaolule ja eneseteostusele, paraneb teenuste kvaliteet, laieneb pakutavate sotsiaalteenuste valik Raplamaal ning paraneb veelgi valdkonna võrgustikutöö.

Raplamaa Mälukeskus

Raplamaa Mälukeskus alustas tööd 2022 aprillis Rapla Keskraamatukogu juures. Raplamaa Mälukeskus on võrgustikupõhine koostöö- ja infovõrgustiku kuuluvad väga eripalgelised mäluvara hoidjad: raamatukogud, muuseumid, avalikud ja erasektori organisatsioonid, eraisikud.

Hetkel on Raplamaa Mälukeskuse palgal 1 täiskohaga töötaja, millele lisandub lepinguliselt 0,2 koormusega IT-tugi. 2022. aastal soetati Mälukeskusele skanner, dokumendikaamera ja fotoaparaat (hübriidkaamera + objektivid). Selle baasil alustati Raplamaa ajalugu, kodulugu, maakonnas toimunud sündmuseid, maakonnaga seotud isikuid ja asutusi jms kajastavate materjalide digitaliseerimist. Raplamaa Mälukeskuse digikogu on käivitamise järgselt loodud vabavaralises keskkonnas DSpace. Mälukeskuse tegevuse igapäevane rahastamine toimub kohalike omavalitsuste rahadest.

Raplamaa Mälukeskuse missiooniks on toetada Raplamaa identiteedi hoidmist ja väärtustamist. Selleks korraldab ja nõustab mälukeskus koostöös maakonnaülese kultuuripärandi võrgustikuga kultuuri- ja ajaloolise materjali digitaliseerimist, uurimist ja vahendamist. Raplamaa Mälukeskuse visioon on, et Raplamaaga seotud kultuuri- ja ajaloopärand on hästi hoitud ja huvilistele kättesaadavaks tehtud.

Raplamaa Mälukeskuse strateegilised eesmärgid lühemas ja keskpikas perspektiivis on, et mälukeskuse koordineerimisel hakkaks toimima koostöövõrgustik, kuhu kuuluvad kõik olulisemad maakondlikud mäluasutused ja partnerid; et mälukeskus arendaks välja kvaliteetse kultuurilooliste materjalide vastuvõtu, digitaliseerimise ja vahendamise teenuse; et Raplamaa avalikkus saaks teadlikuks mälukeskuse tegevustest ning osaleks aktiivselt maakonna kultuuri- ja ajaloolise pärandi hoidmisel ja väärtustamisel. Pikemas perspektiivis on keskuse eesmärkideks luua Raplamaal head võimalused kultuuri- ja ajaloolise pärandi pikaajaliseks säilitamiseks ning see, et Raplamaa kultuuri- ja ajalooline pärand oleks hästi nähtav ja tihedalt lõimitud teiste valdkondadega, sh hariduse ja turismiga.

Maakonnas peab tekkima ühtne mäluasutuste koostöö- ja infovõrgustik, mille töös osaleksid paljud eripalgelised institutsioonid ja isikud, kelle tegevus seondub mäluvara kogumise, talletamise ja eksponeerimisega. Võrgustikus tuleb kokku leppida, kuidas toimub väärtuste kogumine, hindamine, digitaliseerimine, hoiustamine, eksponeerimine ning omavaheline infovahetus, samuti potentsiaalselt väärtusliku mäluvara hoidjate teavitamine mälukeskuse ja mäluasutuste võrgustiku võimaluste ja omavahelise tööjaotuse kohta.

Nende ülesannete elluviimiseks ja keskuse tegevuse täielikuks käivitamiseks on vajalik astuda mitmeid otsustavaid samme.

Tegevuste laiendamisel (sh sündmuste korraldamisel, kommunikatsiooni- ja turundustegevuste elluviimisel ning võrgustikutöö arendamisel) on mälukeskuse jätkusuutlikkuse seisukohast kriitilise tähtsusega meeskonna laiendamine. Aastatel 2024-2025 peaks Raplamaa Mälukeskuse töötajate arv

tõusma vähemalt 2 täistöökohani, millele lisanduvad Rapla Keskraamatukogu töötajate tugitegevused.

Digitaliseerimistehnika osas on küll praegu kaetud keskuse esmane, käivitamisjärgne põhivajadus, kuid tegevusmahtude kasvamisel tuleb laiendada ka seadmeparki, mh 3D skänner väikeesemete skaneerimiseks ja 3D kujutiste loomiseks, mis võimaldab pakkuda sisu erinevatele veebilahendustele ning ülalt pildistav lameskännerit selliste materjalide digitaliseerimiseks, mida tavalise skänneriga ei ole võimalik kvaliteetselt katta.

Edasi tuleb arendada mälukeskuse digikogu, sh kaaludes võimalusi muutusteks riist- ja tarkvara osas, mis võimaldaks andmeid paremini hoida, töödelda ja väljastada ning tulemusi atraktiivsemal ja käepärasemal moel presenteerida. See võimaldaks tulevikus käivitada uusi teenused, mh nt erinevad mäluasutuste virtuaalsed teenused (sh näitused, programmid, õppematerjal, e-tunnid, loovtööd ja -ülesanded jms). Vajalik on ka analüüsida ja edasi arendada keskuse ruumiprogrammi, et parandada

Märjamaa Muusika- ja Kunstikool

Märjamaa Muusika- ja Kunstikool on alates 1988. aastast tegutsev väga suurt piirkonda teenindav huviharidust pakkuv kool. Käesoleval ajal õpetatakse kooli muusikaosakonnas 7 instrumenti ja kunstiosakonnas 4 eriala. 2023/24 õppeaastal oli koolis 115 õpilast.

Märjamaa valla arengukava 2018-2030 huvihariduse ja huvitegevuse valdkonnas on püstitatud eesmärk tagada Märjamaa valla lastele igakülgset võimalust osaleda aktiivselt huvihariduses ja huvitegevuses. Selle juures on väljakutsena välja toodud vajadus pakkuda mitmekülgset kodulähedast huviharidust ja huvitegevusi ning lahendada Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli ruumiprobleemid.

Kool on tegutsenud pikalt hädapärast kohandatud ruumides eramajaks ehitatud hoones. Praeguseks on saadud positiivne otsus kättesaadavate kvaliteetsete avalike teenuste taotlusvoorust ning selle raames lahendatakse teenuste uuendamiseks ning kättesaadavuse ja kvaliteedi parendamiseks ruumipuuduse probleem. Kooli jaoks ehitatakse välja ruumid Märjamaa Gümnaasiumi kasutusega võimla osas. See aitab leevendada ruumipuudust, tagab Märjamaa Gümnaasiumi hooneosa otstarbekama pinnakasutuse, vähendab hoonete halduskulusid ning tagab paremad võimalused huvihariduseks ja huvitegevuseks. MATA projekt keskendub uute teenuste käivitamisele ja nende pakkumiseks eeltingimuste loomisele.

Muutusvajaduse väljaselgitamiseks on läbi viidud uuring, mis toob välja kooli tegevuse väga olulise probleemina seal pakutavate teenuste vähesuse, eriti erinevatele sihtgruppidele ja kogukonnale pakutavate teenuste osas. Õpetatavate erialade arv Muusika- ja Kunstikoolis on piiratud, puuduvad erisuunitlusega tegevused, samuti tingimused ja toetatavad teenused erivajadusega inimestele. Märkimisväärselt madal on kooli digitaliseerituse tase. Puuduvad võimalused kogukonnale suunatud uute huvitegevuse teenuste käivitamiseks.

Märjamaa Muusika- ja Kunstikoolis pakutavad haridusteenused vajavad uuendamist ja täiendamist – lisaks süvaõppele tuleb pakkuda ka vabaõpet ja projektipõhiseid kursuseid. Olulisele kohale tuleb tuua elukestev õpe ja vaimse tervise edendamine. Selleks on oluline luua võimalused selleks, et õppetööd saaks läbi viia kõrgel tasemel, kasutades kaasaegseid ja kvaliteetseid õppevahendeid ning inventari.

Eesmärgiks on seatud Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli teenuste kvaliteedi oluline tõstmine 2026. aastaks. Kavas on luua toimivad teenused ja võimalused eri vanusegruppidele, mis lähtuvad nende huvidest ja vajadustest. Teenuste osutamise kvaliteedi tõstmiseks soetatakse kooli eriosadele

vajalikud spetsiifilised lahendused. Sellega tõuseb huvihariduse ja huvitegevuse kvaliteet piirkonnas. Kaasajastatud õpikeskkonna raames on võimalik oluliselt mitmekesistada teenuste pakkumist, elavdada kultuuritegevust, parandada sotsiaalset kaasatust ning põlvkondade vahelist koostööd, luua kogukonnas ühtekuuluvustunnet. Kavandatud arendustegevused tõstavad maakonna mainet ja muudavad piirkonna atraktiivsemaks elu- ja investeerimispiirkonnaks.

Kokkuvõtteks

Arvestades MATA programmist maakonnale 2024-2027 potentsiaalselt eraldatavate rahaliste vahendite piiratud mahtu, määruse ja dialoogiga ette antud mitmeid kitsendavaid tingimusi, maakonnas saavutatud kokkuleppeid ning potentsiaalsete taotlejate valmisolekut ja võimekust projekte ellu viia on MATA 2024-2027 tegevuskavas kavandatud parim võimalik valik, millega maakonna ja eri piirkondade arengu toetamisel edasi minna.